

Wybrane zagadnienia dotyczące koncepcji kształcenia na UW
(projekt materiałów roboczych do ogólnouniwersyteckiej dyskusji oparty na
pracach zespołu roboczego, zespołu studenckiego oraz zespołu rektorskiego)

8.10.2018

Elementy koncepcji

1. Założenia ogólne

- a. "Uczelnia prowadzi studia" oznacza, że:
 - i. Uczelnia posiada politykę kształcenia, która skutkuje spójną, tworzącą całość ofertę dydaktyczną (zarządzanie strategiczne).
 - ii. Polityka kształcenia obejmuje standardy kształcenia, ogólne wymagania merytoryczne wobec programów, ogólnouniwersytecką część efektów kształcenia, tryb i ogólne zasady prowadzenia studiów, priorytety ogólnouczelniane, standardy ewaluacji jakości, zasady rekrutacji.
 - iii. Uniwersytet jest wewnętrznie otwarty dla studentów, a kształcenie nie zamyka się w ramach oddzielnych jednostek podstawowych ("silosach").
- b. UW powinien realizować swą misję akcentowania badawczego charakteru uczelni. Charakter badawczy powinien istotnie wpływać na koncepcję studiów II stopnia (oraz szkół doktorskich), które powinny w dużym stopniu włączać studentów w proces badawczy. Studia II stopnia, nabierając charakteru badawczego, powinny przy rekrutacji stosować takie kryteria, by wybierać kandydatów zainteresowanych rozwojem swoich kompetencji badawczych i stawiać na jakość studentów, a nie ich liczbę.
- c. Oprócz studiów o charakterze badawczym (na II stopniu i w szkołach doktorskich) UW powinien nadal kształcić na studiach I stopnia i studiach jednolitych, także takich, których program w dużym stopniu dotyczy umiejętności praktycznych i które skierowane są do szerokiego grona kandydatów. Należy jednak brać pod uwagę, że liczebność studentów w następnych latach może się zmniejszać.
- d. Studia oprócz kompetencji badawczych, takich jak krytyczne myślenie czy rozumienie złożonych zjawisk i procesów, powinny także dawać przydatne i cenione kompetencje społeczne (tzw. miękkie), ponieważ są one ważne i w życiu społecznym, i w karierze poza środowiskiem akademickim.
- e. Organizacja i struktura UW powinna sprzyjać tworzeniu interdyscyplinarnych kierunków studiów przy zachowaniu dbałości o tradycyjne studia dyscyplinarne.
- f. By zapewnić jedność kształcenia i badań naukowych, na studiach II stopnia nauczycielami akademickimi powinny być osoby zaangażowane w prowadzenie badań.
- g. Docelowy model organizacji dydaktyki na UW powinien uwzględniać różnorodność dziedzin wiedzy, umożliwiając prowadzenie różnorodnych typów kształcenia. Prowadzenie dydaktyki powinno spoczywać na kompetentnych osobach/gremiach/środowiskach, które zapewnią wysoką jakość edukacji.
- h. W strukturę dydaktyki akademickiej UW powinien być wpisany wewnętrzny system kontroli jakości kształcenia/akredytacji oraz merytoryczny nadzór nad

programami studiów i ich realizacją. W gremiach uczelni zajmujących się oceną jakości kształcenia powinni zasiadać również studenci i doktoranci.

2. Postulaty minimum i koncepcje ich realizacji

- a. Likwidacja nieuzasadnionej rywalizacji między kierunkami studiów poprzez:
 - i. Powołanie Uniwersyteckiej Rady ds. Kształcenia¹ (URK) o większym niż dotychczasowa komisja senacka zakresie zadań. Rada ds. Kształcenia czuwa nad ofertą dydaktyczną Uniwersytetu jako całości, przygotowuje politykę uczelni w obszarze kształcenia (pkt 1 a), opiniuje dla Senatu i Rektora propozycje tworzenia, przekształcania, łączenia i wygaszania kierunków studiów. Programy studiów i innych form kształcenia oraz zasady i tryb rekrutacji uchwała Senat (art. 28 ust. 1 ustawy), a studia uruchamia Rektor (art. 23 ust. 2 ustawy).
 - ii. Zwierzchność jednego kierownika ("Dziekan Studencki", patrz pkt. 3) nad grupą pokrewnych, obecnie czasem konkurujących ze sobą, kierunków studiów ("kolegium studiów"¹).
- b. Dbałość o utrzymanie kierunków "niszowych" potrzebna z racji realizacji misji uczelni – o ofercie dydaktycznej Uniwersytetu nie może decydować wyłącznie czynnik ekonomiczny – poprzez:
 - i. Odpowiedzialność Rektora wspieranego przez Uniwersytecką Radę ds. Kształcenia za kształtowanie oferty dydaktycznej uczelni.
 - ii. Możliwość powoływania/modyfikowania kierunków studiów zarówno w drodze propozycji zgłaszanych przez jednostki organizacyjne lub grupy inicjatywne (bottom-up), jak i inicjatywy URK i Prorektora ds. Studenckich (top-down).
- c. Otwarcie kierunków studiów dla studentów Uniwersytetu i zwiększenie w ofercie studiów liczby zajęć podlegających wymianie z innymi kierunkami poprzez:
 - i. Odpowiedzialność "Dziekana Studenckiego" za prowadzone w "kolegium studiów" kierunki studiów, przejawiająca się m.in. dążeniem do tego, by zajęcia na danym kierunku były prowadzone przez najbardziej kompetentnych specjalistów.
 - ii. Mechanizm zamawiania zajęć u dziekanów/kierowników odpowiednich wydziałów/jednostek wspierany przez odpowiedni mechanizm zachęt finansowych.
 - iii. Utrzymanie zmodyfikowanego systemu zajęć ogólnouniwersyteckich dostępnych dla wszystkich studentów UW.
 - iv. Rozwój mechanizmów indywidualnego i zindywidualizowanego kształcenia.
- d. Konsekwentna rekrutacja odpowiednich kandydatów na studia, w ramach których wymagane jest prowadzenie badań (dot. zwłaszcza studiów II stopnia, ale również studiów jednolitych oraz takich studiów I stopnia, które włączają badania naukowe do procesu dydaktycznego), nie w drodze porównywania wyłącznie średniej ze studiów, ale poprzez:
 - i. Mechanizm finansowania, który nie promuje prostego zwiększenia liczby studentów.

¹ Używana nazwa ma charakter roboczy i będzie zastąpiona nazwą docelową.

- ii. Właściwą politykę dotyczącą limitów rekrutacyjnych opracowywaną wspólnie przez Uniwersytecką Radę ds. Kształcenia, kierowników studiów i Rektora.
- iii. Rozważenie ustalenia minimalnego progu wymagań na studia I stopnia na poziomie 40 pkt. maturalnych oraz ewentualne dopuszczenie sprawdzania wybranych kompetencji w drodze egzaminu.
- iv. Mechanizm rekrutacji na studia II stopnia inny niż porównanie średniej ze studiów I stopnia, która słabo odzwierciedla kompetencje potrzebne w badaniach.

3. Rekomendacje organizacyjne

- a. Po analizie uznano, że nie jest wskazane zorganizowanie kształcenia w formie 4-5 dużych "szkół dydaktycznych".
- b. Poglądowy schemat organizacyjny UW w zakresie dydaktyki przedstawiony jest w załączniku.
- c. W skład Uniwersyteckiej Rady ds. Kształcenia Rektor oraz Senat powinni powoływać m.in. przedstawicieli nauczycieli akademickich, studentów, doktorantów, osoby wykonujące zadania związane z jakością kształcenia, być może również pojedynczych absolwentów. URK przejęłaby również zadania dotychczas realizowane przez Uniwersytecki Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia (UZZJK).
- d. Odpowiednikami dotychczasowych prodziekanów ds. studenckich byłiby kierownicy "kolegiów studiów" ("Dziekani Studenccy"), którzy koordynowaliby prace nad programami studiów oraz pełniliby rolę zarządzających, obsadzających zajęcia oraz podejmujących indywidualne decyzje dotyczące toku studiów. Należy zwiększyć ilość automatycznych narzędzi w USOS tak, by usprawnić obsługę spraw studenckich.
- e. "Dziekan Studencki" opiekuje się grupą pokrewnych kierunków studiów zebranych w "kolegium studiów". W wypadku bardzo licznych kierunków studiów zasadne jest, by "kolegium studiów" obejmowało tylko jeden kierunek studiów.
- f. "Dziekan Studencki" nie podlega dziekanowi wydziału (kierunki w ramach kolegium mogą być realizowane we współpracy z różnymi jednostkami), tylko Prorektorowi ds. Studenckich. Pierwsi "Dziekani Studenccy" mogą się rekrutować spośród dotychczasowych Prodziekanów ds. Studenckich (lub ich odpowiedników w jednostkach niewydziałowych). Jednocześnie "Dziekan Studencki" na bieżąco współpracuje z dziekanem/dziekanami/kierownikami jednostek badawczych w celu zapewnienia optymalnej obsady zajęć na kierunkach.
- g. Administracja wspierająca "Dziekanów Studenckich" zajmowałaby się obsługą studentów, planami zajęć, rezerwacjami sal, ankietami studenckimi, sprawozdawczością itd.
- h. Docelowa liczba "kolegiów studiów" powinna uwzględniać realne możliwości dydaktyczne UW, a jednocześnie nie doprowadzać do rozrostu administracji. Ustalenie będzie możliwe po dokonaniu przypisania kierunków studiów do nowych dyscyplin.
- i. Prowadzenie procesu rekrutacyjnego na dotychczasowych zasadach (rankingowanie wg wyników maturalnych) może w dużym stopniu odbywać się na poziomie ogólnouniwersyteckim. W przypadku egzaminów komisje egzaminacyjne byłyby powoływane przede wszystkim z merytorycznych pracowników odpowiednich wydziałów.

- j. Każdy "Dziekan Studencki" będzie wspierany w dziedzinie programów studiów przez działającą w "kolegium studiów" Komisję Dydaktyczną (odpowiednik dzisiejszych komisji rad wydziałów ds. dydaktyki), w skład której wejdą kompetentne osoby z jednostek prowadzących przedmioty w ramach kierunków studiów oraz przedstawiciele studentów. Rozważenia wymaga wsparcie/konsultacje, jakich "Dziekanowi Studenckiemu" mogłyby udzielać inne organy kolegialne – Rady Dyscyplin Naukowych (o których mowa w opracowaniu dotyczącym nadawania stopni naukowych) i Rady Wydziałów.
 - k. rozważenia wymaga, na ile każdemu kierunkowi studiów I stopnia ma odpowiadać analogiczny kierunek studiów II stopnia, a na ile struktury kierunków I i II stopnia studiów powinny być różne.
4. Sugestie szczegółowe
- a. Wprowadzenie mechanizmu doskonalenia metodycznego dla prowadzących zajęcia oraz kształcenia w dziedzinie nowych technik edukacyjnych – na przykład w formie podległej Prorektorowi ds. Studenckich ogólnouczelnianej jednostki prowadzącej doradztwo i szkolenia metodyczne.
 - b. Z początkiem roku akademickiego 2018/2019 powinien rozpocząć działalność zespół Prodziekanów ds. Studenckich działający przy Prorektorze ds. Studenckich, który powinien m.in. zająć się wymaganym przez nową ustawę przypisaniem kierunku studiów do dyscypliny (lub dyscypliny wiodącej).
 - c. Wprowadzanie zróżnicowanych mechanizmów oceny jakości dydaktyki uniwersyteckiej (np. ankiet dotyczących całości studiów lub kilku lat, oprócz ankiet dotyczących pojedynczych przedmiotów).
 - d. Warto rozważyć zwyczaj hospitacji zajęć, w celu metodycznego wsparcia dydaktyków (nie w celu oceny pracowniczey!).
 - e. Elastyczna organizacja z szerokim wykorzystaniem bloków przedmiotów (np. 3 bloki w semestrze).
 - f. Wprowadzenie możliwości wyboru ostatecznego kierunku studiów dopiero po pierwszym semestrze (przy takim ułożeniu programu zajęć, by ten semestr nie był stracony z punktu widzenia programu studiów).

